

ΔΕΣΠΟΙΝΑ Ι. ΤΕΡΖΗ

*Η ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΥΣΗ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ*

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. Εισαγωγικά	1 – 2
2. Η δημιουργία κοινοβουλευτικής διάλυσης	2
3. Η νέα συνταγματική ρύθμιση της κοινοβουλευτικής διάλυσης	2 – 3
4. Γενική σκιαγράφηση και βασικοί συνταγματικοί κανόνες της κοινοβουλευτικής διάλυσης	3 – 4
5. Συνταγματικοπολιτικές συνθήκες και χρόνος εφαρμογής της κοινοβουλευτικής διάλυσης	4
6. Κοινοβουλευτική διάλυση μετά από παραίτηση της κυβέρνησης	4
7. Η ουσιαστική όψη του προβλήματος	5
8. Η αρχή της δεδηλωμένης και η κοινοβουλευτική διάλυση	5 - 6
9. Οι λόγοι κοινοβουλευτικής διάλυσης	6 – 14
<u>Α΄ ΤΜΗΜΑ : ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ</u>	
A1 Προϋποθέσεις διάλυσης της Βουλής για αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης	6 - 7
A2 Χρόνος διάλυσης της Βουλής	8
<u>Β΄ ΤΜΗΜΑ : ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ</u> 8 – 17	
<u>B1 Τμήμα</u> : Η κυβερνητική αστάθεια και η κυβερνητική σταθερότητα	8
Σωρευτική θέσπιση και χρονική διαπλοκή δύο κριτηρίων κυβερνητικής αστάθειας	8 - 9
Η τυπική έννοια της κυβερνητικής αστάθειας	9
Το ζήτημα του χρόνου της κυβερνητικής αστάθειας / σταθερότητας	9 – 10
<u>B2 Τμήμα</u> : Προϋποθέσεις διάλυσης της Βουλής για κυβερνητική αστάθεια	10 – 11
Ο χρονικός υπολογισμός για την παραίτηση της κυβέρνησης	11

Το ζήτημα της αστάθειας για κυβερνητική αστάθεια χωρίς παραίτηση της τρίτης κυβέρνησης	12
Δεύτερο στάδιο : Η διερευνητική διαδικασία	12
Τρίτο στάδιο : Η διάλυση της Βουλής	12 - 14
Το χρονικό πλαίσιο της διάλυσης της Βουλής για λόγους κυβερνητικής αστάθειας	14
10. Η μετά την παραίτηση διαδικασία διακρίβωσης και η εφαρμογή των λόγων κοινοβουλευτικής διάλυσης	14
11. Η δικονομία της κοινοβουλευτικής διάλυσης	15
12. Ο καθορισμός της διαδικασίας - Τα συνταγματικά κριτήρια	15 - 16
13. Οι τρεις εκδοχές της συνταγματικοπολιτικής πραγματικότητας	16 - 17
14. Η με οικουμενική ή υπηρεσιακή κυβέρνηση κοινοβουλευτική διάλυση της Βουλής - Η έλλειψη κυβέρνησης πλειοψηφίας	17
15. Διορισμός οικουμενικής ή υπηρεσιακής κυβέρνησης	17
16. Συμπέρασμα	18
17. Περίληψη	18
18. Λήμματα	18 - 19
19. Βιβλιογραφία	20

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Βουλή ως άμεσο και συλλογικό όργανο του κράτους αποτελεί το θεμέλιο του αντιπροσωπευτικού συστήματος.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο το Σύνταγμα αφιερώνει ένα μεγάλο μέρος του σε θέματα σχετιζόμενα με το έργο και τη λειτουργία της. Αποτελεί όμως και το κατεξοχήν νομοθετικό όργανο. Σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 1 του Συντάγματος << η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας >>. Η Βουλή αποτελεί δηλαδή μη αυτοτελές όργανο, εφόσον συμπράττει με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατά την ψήφιση των νόμων. Επιπλέον η Βουλή ασκεί και κυβερνητικό έργο ελέγχοντας την κυβέρνηση και δι' αυτής ολόκληρη τη Διοίκηση (ελεγκτικό όργανο).

Άλλο χαρακτηριστικό της γνώρισμα είναι η διάρκειά της στο διηνεκές. Ως κρατικό όργανο είναι συνεχές παρά την ανανέωση ή μεταβολή των μελών της.

Ο ορισμός της έννοιας << διάλυση της Βουλής >>, και συγκεκριμένα << κοινοβουλευτική διάλυση της Βουλής >>, που αποτελεί και το θέμα της παρούσας εργασίας, είναι ζήτημα, πού δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες, καθόσον προκύπτει από τις συνταγματικές διατάξεις.

Διάλυση της Βουλής είναι ο βεβαιούμενος με Προεδρικό Διάταγμα τερματισμός της θητείας των βουλευτών, πού πραγματοποιείται είτε με την λήξη της βουλευτικής περιόδου, είτε σε προηγούμενο χρονικό σημείο, κατά τη διαδικασία και τους λόγους, που ορίζει το Σύνταγμα και πάντοτε ταυτόχρονα με την προκήρυξη εκλογών, προκειμένου να επέλθει ανανέωση της σύνθεσης του Κοινοβουλίου. Αν και ο όρος δεν είναι κατά κυριολεξία ακριβής, εφόσον δεν είναι δυνατή η διάλυση κρατικού οργάνου, έχει επικρατήσει ως << terminus technicus >> (τεχνικός όρος) και αναφέρεται στη λήξη της θητείας των συγκεκριμένων φορέων του οργάνου << Βουλή >>, των βουλευτών.

Η λήξη της βουλευτικής περιόδου με την εξάντληση της τετραετίας, αποτελεί τον μόνο τρόπο ομαλού τερματισμού του βίου της Βουλής (άρθ. 53 παρ. 1 του Συντάγματος) F1 και καλείται τακτική διάλυση. Αντίθετα, η πραγματοποιούμενη πριν από τη λήξη της βουλευτικής περιόδου διάλυση ονομάζεται έκτακτη. Το ότι το Σύνταγμα ορίζει τετραετή βουλευτική περίοδο δεν σημαίνει ότι και κάθε βουλευτική περίοδος είναι πλήρης. Παράλληλα το Σύνταγμα προβλέπει τον πρόωρο τερματισμό του βίου της Βουλής. Η έκτακτη διάλυση είναι πρόωρη, αφού επιφέρει όχι λήξη, αλλά διακοπή της βουλευτικής περιόδου, συντομεύει και διακόπτει αιφνίδια πριν από τον προγραμματισμένο χρόνο τον βίο της Βουλής. Ο έκτακτος χαρακτήρας της όχι μόνο με την χρονική αλλά και με την ουσιαστική έννοια του όρου αποτελεί ιδιαίτερο γνώρισμα του τύπου αυτού διάλυσης. Το γεγονός ότι η Βουλή διαλύεται αιφνίδια σημαίνει ότι υπάρχει ιδιαίτερος λόγος που επιβάλλει τη διάλυση ή και ότι υπάρχει πρόβλημα που δυσχεραίνει τη λειτουργία του πολιτεύματος και για την αντιμετώπιση του οποίου είναι αναγκαία η προσφυγή στις εκλογές. Αξίζει να σημειωθεί, πάντως, ότι στην ελληνική συνταγματικοπολιτική πρακτική, η πρόωρη διάλυση έχει αναχθεί σε κανόνα και η τακτική σε εξαίρεση.

F1 Άρθ. 53 παρ. 1 Σ : << Οι βουλευτές εκλέγονται για τέσσερα συνεχή έτη που αρχίζουν από την ημέρα των γενικών εκλογών >>.

Με βασικό κριτήριο την αιτία και τον επιδιωκόμενο σκοπό επιβάλλεται η διάκριση δύο βασικών μορφών έκτακτης διάλυσης, της κοινοβουλευτικής και της δημοψηφισματικής. Οι μορφές αυτές προβλέπονται από το ισχύον Σύνταγμα, στο οποίο διατηρήθηκε και μια τρίτη ειδική περίπτωση, η << Προεδρική διάλυση >>, που οφείλεται στην αδυναμία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας.

Όσον αφορά την δημοψηφισματική διάλυση, είναι εκείνη που πραγματοποιείται προκειμένου να εκφράσει το εκλογικό Σώμα τη βούλησή του για συγκεκριμένο ζήτημα, μέσα από τη διαδικασία των εκλογών.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

Κοινοβουλευτική διάλυση είναι εκείνη που επιβάλλεται από το κοινοβουλευτικό σύστημα και διενεργείται χάριν της λειτουργίας του, είτε για αδυναμία σχηματισμού Κυβέρνησης, είτε για κυβερνητική αστάθεια.

Στην αρχή της εμφάνισής της η διαδικασία διάλυσης της Βουλής λειτουργώντας στα πλαίσια του << ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ >> εκλήφθηκε σαν μοχλός ανάσχεσης και αποτροπής αυθαιρεσιών ανάμεσα στη Νομοθετική και Εκτελεστική εξουσία. Σήμερα η ως άνω διαδικασία διάλυσης της Βουλής, πού κατ' ουσίαν δεν είχε χαρακτήρα κοινοβουλευτικό, δεν υφίσταται.

Σήμερα οι δεσμοί μεταξύ του κοινοβουλευτικού συστήματος και της διαδικασίας διάλυσης της Βουλής είναι ενισχυμένοι. Ως κοινοβουλευτική διάλυση της Βουλής νοείται η υλοποιούμενη χάριν της ανάγκης επιβίωσης του κοινοβουλευτικού συστήματος στα πλαίσια μιας υγιούς γενετικής σχέσης, ώστε να υπερνικηθούν κυβερνητικές κρίσεις. Η κοινοβουλευτική διάλυση της Βουλής είναι το συνταγματικό εργαλείο για την αντιμετώπιση κυβερνητικών κρίσεων, αποκαθιστώντας την ομαλή λειτουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος.

Η σύνδεση κοινοβουλευτικού συστήματος και διάλυσης της Βουλής, ανάγεται στην ανάδειξη και διατήρηση της Κυβέρνησης στην εξουσία. **Η επιταγή της << ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΔΕΔΗΛΩΜΕΝΗΣ >> για διορισμό Κυβέρνησης δεν είναι υλοποιήσιμη αν δεν υπάρχει πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο (F2).**

Ως ακυβερνησία υπό την στενή έννοια του όρου λογίζεται η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης. Με την ευρύτερη έννοια ο όρος περιλαμβάνει και τις περιπτώσεις κυβερνητικής αστάθειας.

Κυβερνητική κρίση υπάρχει όταν δεν είναι δυνατός ο σχηματισμός κυβέρνησης και όταν δεν είναι δυνατή η εφαρμογή του κυβερνητικού έργου, και αποτελεί λόγο της κοινοβουλευτικής διάλυσης. Το Σύνταγμα προβλέπει την κοινοβουλευτική διάλυση ως μέσο εξόδου από την κυβερνητική κρίση. Η κοινοβουλευτική διάλυση αποτελεί ειδικότερη μορφή διάλυσης της Βουλής, εφαρμοζόμενη σε περιόδους κυβερνητικών κρίσεων. Ο θεσμός της διάλυσης της Βουλής είναι θεσμός συμπληρωματικός του κοινοβουλευτικού συστήματος.

Η ΝΕΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

Την κοινοβουλευτική διάλυση ρυθμίζουν τα άρθρα 37, 38 και 41 που καλύπτουν και άλλα θέματα. Η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης αναφέρεται ρητά στο άρθρο 37 παρ. 3 εδάφιο γ, ενώ η κυβερνητική αστάθεια ως λόγος διάλυσης αναφέρεται ρητά στο άρθρ. 41 παρ. 1 εδ. α. Το άρθρο 38 παρ. 1 εδ. β. αναφέρεται στην παραίτηση της πλειοψηφίας. Το εδά-

F2 Κατά το άρθρο 84 παρ. 1 - εδάφιο α η κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής.

-φιο α του ίδιου άρθρου (38) αναφέρεται στην πρώτη παραίτηση της μειοψηφίας και το άρθρο 41 παρ. 1 - εδάφιο γ. ρυθμίζει τη διαδικασία μετά την δεύτερη παραίτηση της μειοψηφίας.

ΓΕΝΙΚΗ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

Η διάλυση της Βουλής είναι κατά το Σύνταγμα το έσχατο μέσο (= ultimum refugium) για την αντιμετώπιση της κυβερνητικής κρίσης (**F3**). Ο βασικός κανόνας που θέτει το Σύνταγμα είναι ότι μόνο αν δεν ξεπεραστεί η κρίση διαλύεται η Βουλή. Το Σύνταγμα επιβάλλει την ματαίωση της κοινοβουλευτικής διάλυσης, αν σχηματιστεί κυβέρνηση. Η κοινοβουλευτική διάλυση, κατά το Σύνταγμα, είναι δυνατή μόνο κατά την ώρα της κυβερνητικής κρίσης. Από την πολιτική κατάσταση εξαρτάται όχι μόνο αν, αλλά σε τελική ανάλυση και για ποιόν από τους δύο λόγους (αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης - κυβερνητική κρίση), θα διαλυθεί η Βουλή.

Η εφαρμογή των διατάξεων του Συντάγματος για την κοινοβουλευτική διάλυση εξελίσσεται σε τρία στάδια :

A) Προηγείται η πτώση της κυβέρνησης.

B) Ακολουθεί η μετά την πτώση διαδικασία.

Γ) Έπεται η μετά την άκαρπη διερευνητική διαδικασία κοινοβουλευτική διάλυση της Βουλής για έναν απ' τους δύο λόγους.

Η κοινοβουλευτική διάλυση πραγματοποιείται καταρχήν αφού προηγηθεί παραίτηση της κυβέρνησης. Παραίτηση της κυβέρνησης δεν σημαίνει κατανάγκη διάλυση της Βουλής. Το Σύνταγμα καθιερώνει << **ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ** >>. Το άκαρπο της διαδικασίας αποτελεί προϋπόθεση της εφαρμογής του κοινοβουλευτικού λόγου διάλυσης (άρθ. 37 - παρ. 3 - εδ. γ).

Στη διερευνητική διαδικασία εντάσσονται δύο στάδια. Κατά το πρώτο εκδηλώνεται η διαδικασία των διερευνητικών εντολών (άρθ. 37 - παρ. 2 - εδ. β και παρ. 3 - εδ. α) και της σύγκλισης των πολιτικών αρχηγών (άρθ. 37 - παρ. 3 - εδ. γ). Στο δεύτερο με την σύγκλιση των αρχηγών διακρίβώνεται ο λόγος της διάλυσης της Βουλής. Οι δύο λόγοι διάλυσης συνιστούν διαδικαστική ενότητα.

Αν δεν σχηματιστεί πλειοψηφία η Βουλή διαλύεται. Αν γίνει πρόταση σχηματισμού κυβέρνησης αυτοδύναμης πλειοψηφίας, ματαιώνεται η διάλυση της Βουλής. Αν γίνει πρόταση κυβέρνησης συνασπισμού, δεσμεύσει τον Πρόεδρο μετά την πρώτη παραίτηση όχι όμως και μετά την δεύτερη παραίτηση.

Εκτυλίσσονται τα εξής στάδια προς την διάλυση της Βουλής :

A) Παραίτηση ή καταψήφιση της κυβέρνησης (τουλάχιστον δεύτερη παραίτηση, εφόσον πρόκειται για διάλυση για κυβερνητική αστάθεια).

B) Διερεύνηση της ύπαρξης / έλλειψης δεδηλωμένης (άρθ. 37 - παρ. 3 - εδ. γ) με την μεσολάβηση τουλάχιστον της σύγκλισης των αρχηγών.

F3 Ο όρος ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ διαφέρει από τον όρο ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ο οποίος αποδίδεται στην απόκλιση από την παραδοσιακή λειτουργία του λόγω της αλλαγής των συνταγματικοπολιτικών συνθηκών (σελ. 128 από το βιβλίο << Η ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ >> του Κου Δημητρώπουλου. Ζήτημα αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης δεν τίθεται στο Προεδρικό

Γ) Διάλυση της Βουλής μέσω των εξής βημάτων :

1. Διακρίβωση του λόγου διάλυσης.
2. Απαλλαγή της Κυβέρνησης από τα καθήκοντά της και ανάδειξη οικουμενικής ή υπηρεσιακής Κυβέρνησης.
3. Προσυπογραφή και έκδοση του διατάγματος διάλυσης.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

1. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Ο κανόνας που προσδιορίζει τον χρόνο της κοινοβουλευτικής διάλυσης : << κοινοβουλευτική διάλυση κατά την κυβερνητική κρίση >>.

2. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Κυβερνητικές αλλαγές και κοινοβουλευτική διάλυση λειτουργούν παράλληλα και η σύνδεση αφορά την αιτία, το μέσο αλλά και τον χρόνο.

Η κοινοβουλευτική διάλυση της Βουλής ανάγεται στην ανάγκη ανάδειξης και διατήρησης της Κυβέρνησης στην εξουσία. Η παλιά κυβέρνηση διατηρείται για λίγο καιρό και μετά την πτώση της ως << ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ >>.

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΛΥΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η διάλυση της Βουλής δεν γίνεται μετά την παραίτηση της Κυβέρνησης, αλλά μετά την εξακρίβωση του λόγου διάλυσης με την εξής σειρά : << ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ - ΔΙΑΚΡΙΒΩΣΗ - ΔΙΑΛΥΣΗ >>. Συνήθως την πτώση της κυβέρνησης ακολουθεί η παραίτησή της, που ενεργοποιεί τον λόγο διάλυσης της Βουλής. Η συνηθέστερη νομική αιτία της πτώσης της Κυβέρνησης είναι η απώλεια της πλειοψηφίας. Άρα πρόκειται για παραίτηση της μειοψηφίας.

Το άρθρο 38 παρ. 1 εδ. α << ΟΡΙΖΕΙ ΡΗΤΑ >> ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απαλλάσσει την κυβέρνηση από τα καθήκοντά της αν << ΚΑΤΑΨΗΦΙΣΘΕΙ >> από τη Βουλή κατά το άρθρο 84. Πρακτικά, επειδή η καταψήφιση αποφεύγεται, η συχνότερη περίπτωση είναι εκείνη της << ΠΑΡΑΙΤΗΣΗΣ ΧΩΡΙΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΨΗΦΙΣΗ >>. Κατά κανόνα την πτώση της Κυβέρνησης ακολουθεί η παραίτησή της και έτσι ξεκινά η κοινοβουλευτική διάλυση.

Η υποβολή παραίτησης της Κυβέρνησης δεν προϋποθέτει την κατά κυριολεξία πτώση της, αφού η Κυβέρνηση μπορεί να παραιτηθεί ακόμη και όταν έχει την πλειοψηφία. Σε όλες τις αποχωρήσεις της Κυβέρνησης υποβάλλεται παραίτηση ως αναγκαίος όρος απομάκρυνσης της Κυβέρνησης από την εξουσία.

Η ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΟΨΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Κατά το σύνταγμα, σύμφωνα με την αρχή της δεδηλωμένης η τακτική Κυβέρνηση είναι η Κυβέρνηση πλειοψηφίας.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΕΔΗΛΩΜΕΝΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΛΥΣΗ

I. ΤΕΛΕΙΑ / ΑΤΕΛΗΣ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΕΔΗΛΩΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

Άλλη είναι η νομική υπόσταση των λόγων διάλυσης της Βουλής στο σύστημα της σχετικής αρχής της δεδηλωμένης και άλλη στο σύστημα της τέλειας αρχής της δεδηλωμένης. Ως νομικός λόγος διάλυσης της Βουλής, η αδυναμία σχηματισμού Κυβέρνησης εμφανίζεται μόνο στο πλαίσιο της τέλειας αρχής της δεδηλωμένης.

Η δυνατότητα διορισμού Κυβέρνησης μειοψηφίας εξαφάνιζε την αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης, ως νομική αιτία διάλυσης της Βουλής. Έστω και αν ήταν δυνατόν να σχηματιστεί Κυβέρνηση μειοψηφίας, δεν είχε βιωσιμότητα. Η εναλλαγή στην εξουσία βραχύβιων κυβερνήσεων μειοψηφίας προκαλούσε κυβερνητική αστάθεια και συνεπώς πραγματικό λόγο διάλυσης της Βουλής. Ο αρχηγός του Κράτους μπορούσε (δεν ήταν υποχρεωμένος) να διαλύσει τη Βουλή. Με το Σύνταγμα του 1975 (πριν από την αναθεώρησή του) η κυβερνητική αστάθεια ανάχθηκε σε αυτοτελή λόγο διάλυσης της Βουλής.

Το << ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΙΑΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΔΕΔΗΛΩΜΕΝΗΣ >> επηρέασε την μορφή των κοινοβουλευτικών λόγων διάλυσης καθόσον βάσει αυτού καθίσταται δυνατός ο διορισμός ως τακτικής της *κυβέρνησης πλειοψηφίας, επι τη προόψει περιορισμού της κυβερνητικής αστάθειας*.

Βάσει της << ΤΕΛΕΙΑΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΔΕΔΗΛΩΜΕΝΗΣ >> του Συντάγματος του 1986 απαγορεύεται ο διορισμός κυβέρνησης μειοψηφίας. Εφόσον δεν υπάρχει πλειοψηφία, ακολουθεί η διάλυση της Βουλής και η προσφυγή στις εκλογές προκόπτει << ex constitutione >>. Η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης ως νομικός υποχρεωτικός λόγος διάλυσης, υπάρχει μόνο στο σύστημα της τέλειας αρχής της δεδηλωμένης. Στο σύστημα της τέλειας αρχής της δεδηλωμένης, η δυναμένη να αναδειχθεί κυβέρνηση είναι οπωσδήποτε κυβέρνηση πλειοψηφίας.

I.I. ΕΛΛΕΙΨΗ / ΥΠΑΡΞΗ ΔΕΔΗΛΩΜΕΝΗΣ ΩΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

Η έλλειψη δεδηλωμένης αποτελεί προϋπόθεση της αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης, ενώ η ύπαρξη δεδηλωμένης της κυβερνητικής αστάθειας. Η έλλειψη κυβερνητικής σταθερότητας προϋποθέτει τη δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης. Το ελάττωμα της κυβερνητικής αστάθειας έγκειται στη δυνατότητα της κυβέρνησης να διατηρηθεί στην εξουσία για ικανό διάστημα. Πιο επιζήμια πολιτικά είναι η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης, παρά η κυβερνητική αστάθεια. **Αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης είναι η συνταγματικοπολιτική κατάσταση, κατά την οποία με το πέρας της διερευνητικής διαδικασίας διαπιστώνεται η αδυναμία συγκέντρωσης του απαιτούμενου αριθμού βουλευτών και η οποία συνεπάγεται την υποχρεωτική διάλυση της Βουλής.** Στην περίπτωση αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης η αναγκαία λύση είναι η διάλυση της Βουλής, όμως στην περίπτωση της κυβερνητικής αστάθειας υπάρχει και άλλη λύση εκτός από την διάλυση. Το Σύνταγμα και αν υπάρχει κυβερνητική αστάθεια << επιτρέπει αλλά δεν επιβάλλει >> την διάλυση της Βουλής (άρθ. 41 - παρ. 1 του Συντάγματος).

I.I.I. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΔΕΔΗΛΩΜΕΝΗΣ

Στην κυβερνητική αστάθεια ο συντακτικός νομοθέτης επιτρέπει τη διάλυση της Βουλής παρά την ύπαρξη της δεδηλωμένης. Ενώ το Σύνταγμα επιτάσσει τον διορισμό ως Πρωθυπουργού του αρχηγού της πλειοψηφίας, υπό προϋποθέσεις επιτρέπει τον μη διορισμό του και τη διάλυση της Βουλής. Στην περίπτωση κυβερνητικής αστάθειας η Βουλή μπορεί να αναδείξει κυβερνητικό σχήμα. Το Σύνταγμα όμως κατά την εκδήλωση της κυβερνητικής αστάθειας, παρέχει τη δυνατότητα διάλυσης της Βουλής, εισάγοντας εξαίρεση από την αρχή της δεδηλωμένης.

I.V. Η ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ

Το Σύνταγμα ορίζει περιπτώσεις αποκλειστικής εφαρμογής του πρώτου λόγου διάλυσης, καθιερώνει όμως και περιπτώσεις συντρέχουσας και εναλλακτικής υπέρ του πρώτου λόγου εφαρμογής.

Η υποβολή της δεύτερης παραίτησης της Κυβέρνησης, αποτελεί νομικό γεγονός από το οποίο ξεκινά η δυνατότητα εφαρμογής του λόγου της κοινοβουλευτικής διάλυσης. Το Σύνταγμα δεν ορίζει, ότι, αν η Βουλή διαλυθεί μετά την δεύτερη παραίτηση, διαλύεται οπωσδήποτε για κυβερνητική αστάθεια. Μετά τη δεύτερη παραίτηση μπορεί να διαλυθεί η Βουλή και για αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης αλλά και για κυβερνητική αστάθεια.

Το Σύνταγμα δεν τοποθετεί του δύο λόγους κοινοβουλευτικής διάλυσης, ισοδύναμα και διαζευκτικά, αλλά τους θέτει εναλλακτικά. Πρωτίστως τίθεται θέμα διάλυσης της Βουλής για αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης και αν αποκλεισθεί αυτό το ενδεχόμενο τότε μόνο τίθεται ζήτημα διάλυσης για κυβερνητική αστάθεια.

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

A' ΤΜΗΜΑ : I. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ - I.I. ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

I. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

A) Παραίτηση ή καταψήφιση της Κυβέρνησης.

B) Διερευνητική διαδικασία.

Γ) Στάδιο της διάλυσης της Βουλής :

1. Διακρίβωση της έλλειψης δεδηλωμένης της αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης.
2. Απαλλαγή της κυβέρνησης από τα καθήκοντά της και ανάδειξη οικουμενικής ή υπηρεσιακής προεκλογικής κυβέρνησης.
3. Προσυπογραφή και έκδοση του διατάγματος διάλυσης της Βουλής.

A) ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης, προϋποθέτει την παραίτηση της προηγούμενης κυβέρνησης. Το είδος της παραίτησης ως πλειοψηφίας ή μειοψηφίας είναι αδιάφορο. Η

διάλυση της Βουλής είναι δυνατή είτε πριν, είτε μετά την πρώτη, δεύτερη κ.λπ. κυβερνητική παραίτηση.

B) Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η εκδηλούμενη διαδικασία εξαρτάται από το αν πρόκειται για παραίτηση πλειοψηφίας ή μειοψηφίας και στην δεύτερη περίπτωση, αν πρόκειται για την πρώτη ή δεύτερη παραίτηση της ίδιας βουλευτικής περιόδου.

Γ) ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

1. Η έλλειψη δεδηλωμένης (αδυναμία πλειοψηφίας ενός πολιτικού κόμματος) αποτελεί το λόγο αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης. Η αυτοδυναμία ενός κόμματος δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση της ύπαρξης δεδηλωμένης.

Αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης εκδηλώνεται όταν το πλειοψηφούν κόμμα αρνείται να κυβερνήσει (οιονεί δεδηλωμένης - άρθρο 38 - παράγ. 1 - εδάφιο β). **F4**

2. Η διάλυση της Βουλής λόγω μη σχηματισμού κυβέρνησης, προϋποθέτει τον διορισμό προεκλογικής κυβέρνησης, οικουμενικής ή υπηρεσιακής. Το διάταγμα της διάλυσης της Βουλής, υπογράφεται από τον υπηρεσιακό Πρωθυπουργό.

3. Η εκ του Συντάγματος αρμοδιότητα της διάλυσης της Βουλής έχει τυπικό χαρακτήρα. Η προσυπογραφή δεν δίνει ουσιαστικές εξουσίες στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αλλά εξασφαλίζει τη λειτουργική συνέχεια του πολιτεύματος έχουσα χαρακτήρα << ΤΥΠΙΚΟ (= ΠΡΟΣΥΠΟΓΡΑΦΗ) >>. Κατά το άρθρο 53 - παράγ. 1 απαιτείται προσυπογραφή του υπουργικού συμβουλίου (**F5**) για την διάλυση της Βουλής, χωρίς η προσυπογραφή από τον Πρωθυπουργό ν' αποτελεί τυπική παράλειψη. Η άρνηση της υπηρεσιακής κυβέρνησης να προσυπογράψει το διάταγμα διάλυσης της Βουλής, αντιμετωπίζεται είτε δια του άρθρου 53 - παράγ. 1 (που συμπεριλαμβάνεται στις εξαιρέσεις του άρθρου 35 - παράγ. 2), οπότε αρκεί μόνο η υπογραφή του Προέδρου της Δημοκρατίας, είτε να γίνει δεκτό, ότι απαιτείται οπωσδήποτε προσυπογραφή της Κυβέρνησης.

Ο κανόνας της προσυπογραφής φαίνεται να διαμορφώνεται ως υποχρεωτικός κανόνας, δεδομένο που απαγορεύει την διάλυσή της Βουλής, όταν η Κυβέρνηση αρνείται την προσυπογραφή.

Βάσει διορθωτικής ερμηνείας το διάταγμα διάλυσης προσυπογράφεται από τον Πρωθυπουργό και αν αρνηθεί, μόνο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το Σύνταγμα δεν αναγνωρίζει ρητά στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας εξουσία παύσης της υπηρεσιακής κυβέρνησης. Αν η Βουλή διατηρείται, δεν χρειάζεται η καταψήφιση της κυβέρνησης κατά το άρθ. 38, αλλά δρομολογείται η άμεση απομάκρυνση της από την εξουσία και η αντικατάστασή της.

F4 Σε κάποιες χώρες, αν και σπάνια, παρότι δεν υπήρξαν αυτοδύναμες πλειοψηφίες, δεν προέκυψαν προβλήματα σχηματισμού κυβέρνησης, όπως λόγου χάρη πρωτίστως στο Βέλγιο και δευτερευόντως στην Ιταλία.

F5 Όταν διαλύεται η Βουλή εξ αιτίας κυβερνητικής αστάθειας (άρθ. 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α), ορίζεται στο άρθ. 35 - παράγ. 2 - εδάφιο γ, ότι το διάταγμα διάλυσης της Βουλής, προσυπογράφεται από τον Πρωθυπουργό.

I.I. ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Η Βουλή διαλύεται σε κάθε αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης, μετά από οποιαδήποτε παραίτηση της κυβέρνησης και αφού διανυθεί άκαριπη διερευνητική διαδικασία. Η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης είναι λόγος διάλυσης της Βουλής, χωρίς χρονικό περιορισμό. Η Βουλή διαλύεται ανεξάρτητα από τον χρόνο προηγούμενης διάλυσης.

Βάσει του νέου Συντάγματος περίπτωση διάλυσης της Βουλής πριν να συγκροτηθεί σε σώμα, υπάρχει μόνο όταν μετεκλογικά κανένα κόμμα ή συνασπισμός δεν έχει την πλειοψηφία και αποβεί άκαριπη η διερευνητική διαδικασία.

Η λαϊκή κυριαρχία δεν θίγεται από την πρόωγη αλλά από την αυθαίρετη διάλυση της Βουλής. Η διάλυση της Βουλής λόγω μη σχηματισμού κυβέρνησης οφείλεται σ' αυτό καθ'αυτό το εκλογικό αποτέλεσμα και στις εξ αυτού διαμορφωθείσες συνταγματικοπολιτικές συνθήκες (άρθ. 37 - παράγ. 3 - εδάφιο γ). Άρα αν μετεκλογικά είναι ανέφικτη η ανάδειξη κυβέρνησης, μπορεί η Βουλή να διαλυθεί χωρίς ν' απαιτείται η συγκρότησή της σε σώμα.

B1 ΤΜΗΜΑ : Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ Κ' Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

1. Η κυβερνητική σταθερότητα ως σκοπός του συντακτικού νομοθέτη

Η εκάστοτε κυβέρνηση παρουσιάζει σταθερότητα όταν τυγχάνει της εμπιστοσύνης του Κοινοβουλίου.

2. Η κυβερνητική αστάθεια ως λόγος διάλυσης της Βουλής

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να διαλύσει τη Βουλή, αν έχουν παραιτηθεί ή και καταψηφισθεί απ' αυτήν δύο κυβερνήσεις και η σύνθεσή της δεν εξασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα (αρθ. 41 - παράγ. 1 - εδάφιο 1). **F 6**

Αξιοσημείωτα είναι τα ζητήματα της πρωτοβουλίας του Προέδρου της Δημοκρατίας να διαλύει τη Βουλή και του χρονικού σημείου αλλά και των προϋποθέσεων υπό τις οποίες είναι δυνατή η διάλυση κατά το Σύνταγμα.

ΣΩΡΕΥΤΙΚΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΠΛΟΚΗ ΔΥΟ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ

1. Η κυβερνητική αστάθεια ως << terminus technicus >>

Σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρθ. 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α) στα πλαίσια της κυβερνητικής αστάθειας (ο ισχύων Συνταγματικός όρος ισοδύναμος προς την ουσία της κυβερνητικής αστάθειας είναι = έλλειψη κυβερνητικής σταθερότητας), καθορίζονται δύο κριτήρια για την ύπαρξη της κυβερνητικής αστάθειας, δηλαδή η εναλλαγή (παραίτηση ή καταψήφιση) δύο κυβερνήσεων και η σύνθεση της Κυβέρνησης.

F6 Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να διαλύσει τη Βουλή, αν έχουν παραιτηθεί ή και καταψηφισθεί απ' αυτήν δύο κυβερνήσεις και η σύνθεσή της δεν εξασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα. Οι εκλογές γίνονται από την Κυβέρνηση που έχει την εμπιστοσύνη της διαλυόμενης Βουλής. Σε κάθε άλλη περίπτωση εφαρμόζεται ανάλογα το γ' εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 37.

2. Η σωρευτική θέσπιση των δύο κριτηρίων

Τα συνταγματικά κριτήρια πρέπει να συντρέχουν ταυτόχρονα (σωρευτικά), δηλαδή δεν αρκεί μόνο η παραίτηση δύο κυβερνήσεων και η καταψήφισή τους από την Βουλή αλλά και η σύνθεση της Βουλής να μην εξασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα.

Το δεύτερο συνταγματικό κριτήριο της κυβερνητικής αστάθειας είναι η σύνθεση της Βουλής και ορθά ο συντακτικός νομοθέτης ορίζει ότι, για να προκληθεί κυβερνητική αστάθεια εκτός του παραπάνω κριτηρίου πρέπει ταυτόχρονα (σωρευτικά) να εκδηλώνεται και το πρώτο κριτήριο, δηλαδή η εναλλαγή (παραίτηση και καταψήφιση δύο κυβερνήσεων.

3. Η χρονική διαπλοκή

Η σωρευτική θέσπιση των δύο ως άνω κριτηρίων της κυβερνητικής αστάθειας αποτελεί μόνο τη μια όψη της μεταξύ τους σύνδεσης, αφού η άλλη όψη αφορά στην χρονική τους διάσταση και διαπλοκή. Απαιτείται η εναλλαγή των δύο προηγούμενων κυβερνήσεων να οφείλεται στην σύνθεση της Βουλής και κατά τον χρόνο της διάλυσής της να μην υπάρχει αυτοδύναμη πλειοψηφία, ώστε να πιθανολογείται κυβερνητική αστάθεια και στο μέλλον.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ **Η ΤΥΠΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ**

Ο όρος << κυβερνητική αστάθεια >> υλοποιείται μέσω δύο εννοιών, της τυπικής η οργανικής και της ουσιαστικής. Κατά την τυπική έννοια, κυβερνητική αστάθεια εκδηλώνεται όταν σχηματίζονται πολλές κυβερνήσεις στην ίδια βουλευτική περίοδο. Κατά την ουσιαστική έννοια, κυβερνητική αστάθεια, είτε ως αποτέλεσμα της τυπικής, είτε όχι, εκδηλώνεται όταν η Κυβέρνηση υπολείπεται, αδυνατώντας να λάβει αποφάσεις και να κυβερνήσει επί ωφελεία του λαού. Αν υπάρχουν τουλάχιστον δύο κυβερνήσεις της ίδιας βουλευτικής περιόδου στοιχειοθετείται λόγος ώστε η περίοδος αυτή να χαρακτηριστεί ως ασταθής απο κυβερνητικής άποψης.

Η κυβερνητική αστάθεια αποτελούσα κατά το ισχύον Σύνταγμά μας τεχνική νομική έννοια (= *terminus technicus*), μπορεί να ορισθεί ως εξής : << κυβερνητική αστάθεια εκδηλώνεται μετά από εναλλαγή δύο κυβερνήσεων πλειοψηφίας, μέσα στην ίδια βουλευτική περίοδο, από την σύνθεση της Βουλής, προκαλούμενη και απειλούμενη στο μέλλον, εναλλαγή βραχύβιων κυβερνήσεων και από την αδυναμία εφαρμογής κυβερνητικού προγράμματος.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ / ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

Τα χρονικά όρια που καθορίζουν την κυβερνητική ή όχι σταθερότητα, διαγράφονται από την βουλευτική περίοδο που είναι τετραετούς διάρκειας (άρθρο 53 - παράγ. 1 του Συντάγματος).

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Η θεραπεία των προβλημάτων που ανακύπτουν από κυβερνητική αστάθεια πρέπει να είναι άμεση και να στοχεύει στην μελλοντική αποφυγή της.

ΤΟ ΠΑΡΟΝ

Κατά τον χρόνο της διάλυσης της Βουλής, έχουν σημασία και τα δύο κριτήρια, δηλαδή και η εναλλαγή των δύο κυβερνήσεων και η σύνθεση της Βουλής.

Η ΥΠΑΡΞΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΛΥΣΗ ΛΟΓΩ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ

Η διάλυση της Βουλής, λόγω κυβερνητικής αστάθειας, κατά τη διάρκεια της κύριας θητείας, πριν να παραιτηθεί η τακτική κυβέρνηση δεν είναι δυνατή κατά το Σύνταγμα.

Η ΥΠΑΡΞΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Εφόσον υπάρχει κυβέρνηση πλειοψηφίας τεκμαίρεται η ύπαρξη κυβερνητικής σταθερότητας, αφού η Κυβέρνηση τυγχάνει της εμπιστοσύνης της Βουλής, **ανεξάρτητα αν πρόκειται για κυβέρνηση αυτοδύναμης πλειοψηφίας, συνασπισμού ή ευρύτερης συνεργασίας. Η σύνθεση της Βουλής είναι συνταγματικό κριτήριο, μόνο όταν υπάρχει κυβερνητική αστάθεια. Η Βουλή διαλύεται μόνο όταν << ΟΥΔΕΝ ΚΟΜΜΑ ΔΙΑΘΕΤΕΙ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΗ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ >>.**

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Η παρελθοντολογική κυβερνητική αστάθεια προϋποθέτει για ενδεχόμενη εκδήλωσή της και στο μέλλον. Η παροντολογική (= παρούσα κυβερνητική αστάθεια κατά τον χρόνο της διάλυσης της Βουλής), αποτελεί λόγο διάλυσης, ενώ η μελλοντική συνιστά υπόθεση.

B2 ΤΜΗΜΑ : ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ

A. Υποβολή παραίτησης της δεύτερης κυβέρνησης της βουλευτικής περιόδου (όπως και στην περίπτωση της καταψήφησης)

B. Διερευνητική διαδικασία

Γ. Στάδιο διάλυσης της Βουλής.

α. Διακρίβωση μέσω της σύγκλησης των πολιτικών αρχηγών, της αδυναμίας σχηματισμού σταθερής κυβέρνησης :

1. Πρόταση για σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού (ύπαρξη δεδηλωμένης).
2. Έλλειψη αυτοδύναμης πλειοψηφίας (και όταν αρνείται το πλειοψηφούν κόμμα να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση).
3. Διχογνωμία Προέδρου της Δημοκρατίας και πολιτικών αρχηγών.

β. Απαλλαγή της Κυβέρνησης από τα καθήκοντά της και ανάδειξη οικουμενικής η υπηρεσιακής προεκλογικής Κυβέρνησης.

γ. Προσυπογραφή και έκδοση του Διατάγματος διάλυσης της Βουλής (F7)

Ο ΧΡΟΝΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Για να διαλυθεί η Βουλή πρέπει να έχουν παραιτηθεί ή καταψηφισθεί 2 κυβερνήσεις. Ως καταψήφιση νοείται είτε η υπερψήφιση πρότασης δυσπιστίας, είτε η απόρριψη πρότασης εμπιστοσύνης (F8)

Η σύνθεση της Βουλής αποτελεί κριτήριο όχι μόνο για την μελλοντική κυβερνητική αστάθεια αλλά και για τον υπολογισμό των δύο κυβερνήσεων που προηγήθηκαν. Για τον υπολογισμό της διάρκειας των δύο προηγούμενων κυβερνήσεων, δεν έχει σημασία αν πρόκειται παραίτηση πλειοψηφίας ή μειοψηφίας, εφόσον η πλειοψηφία παραιτούμενη δεν εκδηλώνει βούληση διακυβέρνησης. Προσμετρώνται οι τακτικές κυβερνήσεις διαφορετικών κομμάτων ή συνασπισμών καθώς και οι νέες κυβερνήσεις των ιδίων κομμάτων ή συνασπισμών.

Δεν προσμετράται η πρώτη << ΑΜΕΣΩΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ >>, καθόσον δεν οφείλεται σε κυβερνητική αστάθεια. Η παραίτηση της κυβέρνησης που διενήργησε τις εκλογές και παραιτείται αμέσως μετά την διεξαγωγή τους, δεν οφείλεται σε κυβερνητική αστάθεια προερχόμενη από την σύνθεση της Βουλής, αλλά σε αλλαγή της Βουλής μετά τις εκλογές. Άρα δεν προσμετράται η παραίτηση προεκλογικής κυβέρνησης, είτε είναι υπηρεσιακή, είτε είναι πολιτική και φυσικά δεν προσμετρώνται αλλαγές κυβερνητικών σχημάτων, ούτε μετασχηματισμοί, αν παραμένουν η ίδια πλειοψηφία στην εξουσία και ο ίδιος Πρωθυπουργός. Επίσης δεν προσμετράται η νέα κυβέρνηση του ίδιου κόμματος μετά τον θάνατο ή την παραίτηση του Πρωθυπουργού (F9).

F7 Όλες οι προϋποθέσεις διάλυσης της Βουλής καλύπτονται συνταγματικά από τα άρθρα 41 παράγ. 1 - εδάφιο α..γ. και 37 παράγ. 3 - εδάφιο γ. και 38. Όταν διαλύεται η Βουλή εξ αιτίας κυβερνητικής αστάθειας (άρθ. 41 - παράγρ. 1 - εδάφιο α), ορίζεται στο άρθ. 35 - παράγ. 2 - εδάφιο γ, ότι το Διάταγμα της διάλυσης της Βουλής, προσυπογράφεται από τον Πρωθυπουργό.

F8 Βλ. Μάνεση << ... Η συνταγματική αναθεώρηση, σελ. 56 ... >>

F9 Βλ. Σύνταγμα 1986, άρθρο 38 - παράγ. 2 δυνάμει του οποίου, αν παραιτηθεί ή αποβιώσει ο Πρωθυπουργός, αναλαμβάνει ο πρώτος αντιπρόεδρος, πού στη συνέχεια παραιτείται, αν δεν προταθεί από την κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματός του.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΓΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Για να υπάρχει κυβερνητική αστάθεια ή αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης, πρέπει να έχει παραιτηθεί η προηγούμενη κυβέρνηση.

Είναι εφικτή η διάλυση της Βουλής για κυβερνητική αστάθεια (μόνο) κατά το διάστημα που ακολουθεί την παραίτηση και μέχρι το διορισμό της νέας κυβέρνησης (άρθρα 38 και 41 του Συντάγματος).

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν νομιμοποιείται να διαλύσει τη Βουλή, αν στην εξουσία βρίσκεται κυβέρνηση πλειοψηφίας, που δεν έχει παραιτηθεί ή καταψηφισθεί (άρθρο 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α), ώστε να μην προκληθεί με υπαιτιότητά του κυβερνητική αστάθεια αποπειρώμενος να ασκήσει τα συνταγματικά του δικαιώματα στα πλαίσια της εκδήλωσης διερευνητικών εντολών.

Απαγορεύεται από το Σύνταγμα η καταστρατήγησή του από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με σκοπό τη διάλυση της Βουλής στις εξής περιπτώσεις :

Α) Όταν υπάρχει πλειοψηφούσα κυβέρνηση που δεν έχει παραιτηθεί.

Β) Τυχόν αποδοχή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κυβερνητικής πρότασης για διάλυση της Βουλής, χωρίς προηγούμενη παραίτηση, θα ισοδυναμούσε με μεροληπτική στάση του Προέδρου της Δημοκρατίας εις βάρος της συνταγματικής θωράκισης της κυβερνητικής σταθερότητας.

Γ) Απόπειρα διάλυσης της Βουλής από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας θα ισοδυναμούσε με εύνοιά του προς συγκεκριμένο κόμμα που θα επιδίωκε την απόλαυση ωφελημάτων και θα μετακλύε την πολιτική ευθύνη της διεξαγωγής των εκλογών στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, πράγμα που αντιβαίνει στις συνταγματικές διατάξεις, κατά το άρθρο 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ : Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Κατά το στάδιο αυτό, δηλαδή της διερευνητικής διαδικασίας θα συγκληθεί οπωσδήποτε το συμβούλιο των πολιτικών αρχηγών.

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ : Η ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

1. ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο όρος << ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ >> αφορά στην σύνθεση των κομμάτων και των συνασπισμών κομμάτων. Η σύνθεση της Βουλής εξασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα, εφόσον είναι αυτοδύναμο το πλειοψηφούν κόμμα, που θέλει να σχηματίσει κυβέρνηση (F10).

Η έλλειψη αυτοδύναμης πλειοψηφίας με βούληση σχηματισμού κυβέρνησης είναι προϋπόθεση για την διάλυση της Βουλής, λόγω κυβερνητικής αστάθειας (άρθρο 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α).

F10 Η κυβερνητική αστάθεια συνάγεται και παρά την ύπαρξη αυτοδύναμης πλειοψηφίας, εφόσον δεν υπάρχει βούληση σχηματισμού κυβέρνησης.

2. ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΩΣ ΤΡΙΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η ύπαρξη συνασπισμού, αν έχει προηγηθεί η εναλλαγή κυβερνήσεων και η σύνθεση της Βουλής συνεχίζει να υλοποιείται από την παρουσία διαφόρων κομμάτων, στοιχειοθετεί λόγους διάλυσής της.

3. Η ΔΙΑΦΩΝΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΡΧΗΓΩΝ

Η διάλυση της Βουλής για κυβερνητική αστάθεια, μετά από παραιτήσεις ή καταψήφιση δύο κυβερνήσεων, περιορίζεται στις περιπτώσεις διαφωνίας Προέδρου της Δημοκρατίας και πολιτικών αρχηγών.

4. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΕΔΗΛΩΜΕΝΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ

Τρεις είναι οι πιθανές ερμηνευτικές εκδοχές :

A) Βάσει της πρώτης εκδοχής το άρθρο 37 - παράγ. 3 - εδάφιο α υπερτερεί του άρθρου 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α, δηλαδή η αρχή της δεδηλωμένης υπερσχύει της διάλυσης για κυβερνητική αστάθεια, ανεξάρτητα από την σύνθεση της Βουλής.

B) Κατά την δεύτερη εκδοχή, το άρθρο 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α, υπερσχύει πάντα κατά τον τρίτο σχηματισμό κυβέρνησης. Το άρθρο 37 - παράγ. 3 - εδάφιο ως προς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της γνώμης των πολιτικών αρχηγών, εφαρμόζεται μόνο για τον πρώτο και δεύτερο σχηματισμό κυβέρνησης.

Γ) Κατά την τρίτη εκδοχή, το κριτήριο της ορθής ερμηνείας καλύπτεται από το ίδιο το άρθρο 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α. Αν οι πολιτικοί αρχηγοί συμφωνήσουν ως προς την ανάγκη νέας κοιμματικής πλειοψηφίας, με στόχο την διακυβέρνηση της χώρας, η συμφωνία δεσμεύει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, καθόσον τεκμαίρεται ότι αποφεύγεται η κυβερνητική αστάθεια. Αν προκύψει συνασπισμός κομμάτων, τότε η σύνθεση της Βουλής δεν εξασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα.

5. ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΑΥΤΟΤΕΛΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΩΝ

Πριν από την δεύτερη παραίτηση, κατά το άρθρο 37 - παράγ. 2 - εδάφιο α, ο όρος <<ΚΟΜΜΑ>> χρησιμοποιείται με την ευρεία του έννοια και για τους συνασπισμούς κομμάτων. Όμως μετά την δεύτερη παραίτηση, κατά το άρθρο 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α, ως κόμματα εκλαμβάνονται τα << ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑΝ ΚΟΜΜΑΤΑ >>.

6. ΠΡΟΣΥΠΟΓΡΑΦΗ

Οι εξαιρέσεις της προσυπογραφής ρυθμίζονται από το άρθρο 35 περί διάλυσης της Βουλής, δυνάμει του οποίου δεν χρειάζεται να προσυπογράψει ο Πρωθυπουργός.

Το διάταγμα διάλυσης της Βουλής κατά το άρθρο 41 - παράγ. 1 για κυβερνητική αστάθεια, προσυπογράφεται από τον Πρωθυπουργό, αν όμως αρνηθεί δεν απαιτείται η προσυπογραφή και αυτό συμβαίνει γιατί πρόκειται για κοινοβουλευτική διάλυση, που θα υλοποιηθεί με την προσυπογραφή του διατάγματος διάλυσης από την υπηρεσιακή κυβέρνηση.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΑΘΕΙΑΣ

Η Βουλή διαλύεται οποτεδήποτε στην διάρκεια της βουλευτικής περιόδου, αν πριν έχουν παραιτηθεί ή καταψηφισθεί δύο κυβερνήσεις. Εξ αιτίας κυβερνητικής αστάθειας η Βουλή διαλύεται ανεξάρτητα από το αν παρήλθε έτος από την προγενέστερη διάλυση (F11).

Η Βουλή δεν μπορεί να διαλυθεί πρόωρα για κυβερνητική αστάθεια, λίγο πριν από τη λήξη της βουλευτικής περιόδου.

Εφόσον ο Πρωθυπουργός δεν υπογράψει το διάταγμα της διάλυσης της Βουλής, αρκεί η υπογραφή του από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μετά την παραίτηση ή καταψήφιση της δεύτερης κυβέρνησης, εφόσον συγκαλέσει τους πολιτικούς αρχηγούς, μπορεί να αρνηθεί τον σχηματισμό της τρίτης κυβέρνησης, ακόμη και αν αυτό προταθεί από τους πολιτικούς αρχηγούς και να δρομολογήσει τη διαδικασία διορισμού υπηρεσιακής προεκλογικής κυβέρνησης, κατά τη διάρκεια της οποίας θα διαλύσει τη Βουλή, έστω και αν στην πράξη αυτό συμβαίνει σπάνια (F12).

Η ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΚΡΙΒΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

Στην παρούσα διαδικασία άξια αναφοράς είναι τα εξής τρία επίπεδα :

A) Η αμέσως μετά την παραίτηση της κυβέρνησης διαδικασία.

B) Οι τρεις βασικές εκδοχές κοινοβουλευτικής διάλυσης στην συνταγματικοπολιτική πραγματικότητα.

Γ) Το ποια κυβέρνηση θα διεξαγάγει τις εκλογές μετά από κοινοβουλευτική διάλυση. Οι συνταγματικοπολιτικές συνθήκες, που επικρατούν μετά την παραίτηση, καθορίζουν το αν θα προκριθεί ή θα απορριφθεί η πρόταση των πολιτικών αρχηγών για σχηματισμό τρίτης κυβέρνησης.

F11 Η Βουλή που εκλέχθηκε μετά την διάλυση της προηγούμενης, δεν μπορεί να διαλυθεί πριν περάσει ένα έτος από τότε που άρχισαν οι εργασίες (άρθ. 41 - παράγ. 4), εκτός των περιπτώσεων του άρθ. 37 - παράγ. 3 και 1.

F12 Η προεκλογική κυβέρνηση, εφόσον έχει προηγηθεί παραίτηση ή καταψήφιση, θα είναι οπωσδήποτε είτε οικουμενική είτε υπηρεσιακή, όχι όμως πλειοψηφίας.

Η ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

Η κοινοβουλευτική διάλυση επιτρέπεται μόνο ως << ΕΣΧΑΤΟ ΜΕΣΟ >> (= ULTIMUM REFUGIUM) και προς την κατεύθυνση αυτή, ο συντακτικός νομοθέτης, πριν υπογραφεί το διάταγμα της διάλυσης της Βουλής, καθιερώνει << ΠΕΡΙΟΔΟ ΧΑΡΙΤΟΣ >>, παρέχοντας ευκαιρίες για τον σχηματισμό κυβέρνησης.

Η κοινοβουλευτική διάλυση δεν προϋποθέτει μόνο την ύπαρξη αντικειμενικών λόγων, πού να την επιτάσσουν, αλλά και την θέσπιση της διαδικασίας διακρίβωσής τους.

Η τακτική διαδικασία διακρίβωσης περιλαμβάνει τόσο τις διερευνητικές εντολές όσο και την σύγκληση των πολιτικών αρχηγών (δύο στάδια).

Η έκτακτη διαδικασία περιλαμβάνει μόνο το στάδιο της σύγκλησης των αρχηγών. Η σύγκληση των αρχηγών πραγματοποιείται σε κάθε περίπτωση (F13).

Ο σκοπός σύγκλησης των πολιτικών αρχηγών, κατά το Σύνταγμα είναι διφυής. Πρώτον να σχηματισθεί σταθερή κυβέρνηση και δεύτερον να σχηματισθεί προεκλογική, οικουμενική και υπηρεσιακή κυβέρνηση.

Μετά την πρώτη παραίτηση της κυβέρνησης επιδιώκεται μέσω της σύγκλησης των πολιτικών αρχηγών να διακριβωθεί αν είναι δυνατόν να σχηματισθεί κυβέρνηση σταθερή, οικουμενική ή προεκλογική. Μετά την δεύτερη παραίτηση το αντικείμενο της σύγκλησης διευρύνεται. Η παρεμβολή της σύγκλησης των αρχηγών στοιχειοθετεί την << ΕΠΙΣΗΜΗ >> κατά το Σύνταγμα διακρίβωση της << ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ >>.

Ο ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ - ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Δεν υπάρχει μία και μόνη διαδικασία για την αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης και μία για την διάλυση λόγω κυβερνητικής αστάθειας. Εφαρμογή των λόγων διάλυσης και εφαρμογή της διαδικασίας διάλυσης δεν σχετίζονται.

Το Σύνταγμα θέτει δύο κριτήρια, βάσει των οποίων διαφοροποιεί την διαδικασία διακρίβωσης, αφενός αν πρόκειται για παραίτηση πλειοψηφίας ή μειοψηφίας, αφετέρου αν πρόκειται για πρώτη ή δεύτερη παραίτηση μειοψηφίας. Η παραίτηση της Κυβέρνησης προβλέπεται από το άρθρο 38 του Συντάγματος (F14).

Αν υπάρξει παραίτηση πλειοψηφίας, ακολουθεί πάντα η κατά το άρθρο 38 - παράγ. 1 - εδάφιο β, διαδικασία (συνοπτική).

Η διαδικασία που ακολουθείται μετά από την παραίτηση μειοψηφίας ορίζεται από τα άρθρα 38 - παράγ. 1 και 41 - παράγ. 1 - εδάφιο α, είναι υποχρεωτικά η << ΤΑΚΤΙΚΗ >>. Αν υπάρξει και δεύτερη παραίτηση μειοψηφίας, ακολουθείται είτε η τακτική είτε η έκτακτη διαδικασία.

F13 Η μεσολάβηση της σύγκλησης είναι ανεξάρτητη από το αν πρόκειται για παραίτηση πλειοψηφίας ή μειοψηφίας. Εφόσον παραιτηθεί η πλειοψηφία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας οφείλει να προχωρήσει σε σύγκληση των αρχηγών των κομμάτων, χωρίς να χρειάζεται η εκδήλωση διερευνητικών εντολών.

F14 Κατά το άρθρο 38 του Συντάγματος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απαλλάσσει των καθηκόντων της, την κυβέρνηση, αν αυτή παραιτηθεί, ενώ, αν αποσύρει απ' αυτήν την εμπιστοσύνη της η Βουλή στα πλαίσια του άρθ. 84, τότε εφαρμόζεται το άρθ. 37 - παρ. 2, 3 και 4.

Μετά την πρώτη παραίτηση της πλειοψηφίας ακολουθείται υποχρεωτικά η σύντομη διαδικασία (ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ).

Μετά την πρώτη παραίτηση μειοψηφίας, ακολουθείται οπωσδήποτε η τακτική διαδικασία (άρθρο 38 - παράγ. 1 και άρθρο 37).

Μετά την δεύτερη παραίτηση μειοψηφίας καθιερώνεται διακριτική ευχέρεια είτε να εφαρμοσθεί η ευρεία διαδικασία, είτε η συνοπτική.

Το Σύνταγμα δεν καθορίζει την διάλυση μετά την δεύτερη παραίτηση, λόγω κυβερνητικής αστάθειας, ως υποχρεωτή, αλλά ως δυναμική. Μετά την δεύτερη παραίτηση μειοψηφίας, το Σύνταγμα επιτρέπει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να εφαρμόσει είτε την τακτική, είτε την έκτακτη διαδικασία. Αν εφαρμόσει την τακτική, οφείλει να διορίσει κυβέρνηση, πού θα προκύψει είτε στο στάδιο των διερευνητικών εντολών, είτε στο στάδιο της σύγκλησης των αρχηγών. Αν προκύψει από τις διερευνητικές εντολές πλειοψηφούν κόμμα, τότε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας οφείλει να διορίσει τακτική κυβέρνηση, σύμφωνα με το άρθ. 37 παράγ. 3. Αν δεν προκύψει κυβέρνηση, οφείλει να διαλύσει τη Βουλή, λόγω αδυναμίας σχηματισμού Κυβέρνησης. Αν επιλεγεί η διάλυση της Βουλής, λόγω κυβερνητικής αστάθειας θα εφαρμοσθεί η συνοπτική διαδικασία, πού όμως δεν δεσμεύει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να διαλύσει οπωσδήποτε τη Βουλή.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΕΚΔΟΧΕΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. ΔΙΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΜΑΤΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΛΥΣΗΣ

Μετά από οποιαδήποτε παραίτηση, το Σύνταγμα θέτει το δίλημμα να σχηματισθεί κυβέρνηση ή να διαλυθεί η Βουλή και να προκηρυχθούν εκλογές ;

Τίθεται ζήτημα εξειδίκευσης του λόγου κοινοβουλευτικής διάλυσης, πού θα εφαρμοσθεί κάθε φορά, ζήτημα που ανακύπτει μετά την δεύτερη παραίτηση, οπότε οι δύο λόγοι κοινοβουλευτικής διάλυσης συντρέχουν εναλλακτικά. Η τρίτη κυβέρνηση θα είναι τακτική ή προεκλογική, οικουμενική ή υπηρεσιακή ;

2. Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η διαμόρφωση των πολιτικών συνθηκών καθορίζει το αν διαλυθεί ή όχι η Βουλή.

3. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

A. Η ΔΙΑΚΡΙΒΩΣΗ ΤΗΣ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Κατά την πρώτη εκδοχή, εφόσον από την σύγκληση των πολιτικών αρχηγών προκύψει αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης, τότε η Βουλή διαλύεται κατά το άρθρο 37 - παράγ. 3 - εδάφιο γ.

B. ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Κατά την δεύτερη εκδοχή, αν μετά την παραίτηση ή καταψήφιση της πρώτης ή της δεύτερης κυβέρνησης, προκύψει πλειοψηφία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας υποχρεούται να διορίσει κυβέρνηση (άρθρο 37 - παράγ. 2 - εδάφιο α).

Γ. ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ

Κατά την τρίτη εκδοχή (σχηματισμός μη αυτοδύναμης κυβέρνησης πλειοψηφίας), η πρόταση των πολιτικών αρχηγών για σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού (μετά την πρώτη παραίτηση), δεσμεύει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Αν υπάρξουν δύο παραιτήσεις, έγκειται στην διακριτική ευχέρεια του Προέδρου της Δημοκρατίας, αν θα προβεί στο διορισμό τρίτης τακτικής κυβέρνησης συνασπισμού ή αν θα διαλύσει την Βουλή για κυβερνητική αστάθεια.

Η ΜΕ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ Η ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ - Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ

Λόγω αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης πλειοψηφίας, οι εκλογές διεξάγονται είτε από οικουμενική κυβέρνηση, είτε από υπηρεσιακή (διαकाστική) κυβέρνηση (αρθ. 37 - παρ. 3). Ο αποκλεισμός της κυβέρνησης πλειοψηφίας ως προεκλογικής, όταν υπάρχει κυβερνητική αστάθεια, προκύπτει από το άρθρο 41 του Συντάγματος.

Η ύπαρξη κυβέρνησης εμπιστοσύνης δεν επιτρέπει την διάλυση της Βουλής για αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης (καθόσον υπάρχει κυβέρνηση), ούτε για λόγους κυβερνητικής αστάθειας (καθόσον υπάρχει κυβερνητική σταθερότητα).

Ο ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ Η ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Συνέπεια της άκαρπης διερευνητικής διαδικασίας είναι η ανάδειξη προεκλογικής κυβέρνησης, οικουμενικής ή υπηρεσιακής (άρθρο 37).

Αν η Βουλή διαλυθεί, κατά το άρθρο 41 - παράγ. 1, οι εκλογές θα γίνουν από οικουμενική (αν συμφωνηθεί), ή από υπηρεσιακή δικαστική κυβέρνηση.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Ο διαρκής στόχος του συντακτικού νομοθέτη σε ό,τι αφορά τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες της κοινοβουλευτικής διάλυσης, πρέπει να είναι η βελτίωση των επικρατούσων συνταγματικοπολιτικών συνθηκών, προς την κατεύθυνση ισχυροποίησης των κοινοβουλευτικών θεσμών, ώστε να ελαττωθούν στο ελάχιστο οι πιθανότητες εμφάνισης αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης ή κυβερνητικής αστάθειας.

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η

Η διάλυση της Βουλής διακρίνεται ανάλογα με τον χρόνο λήξης της βουλευτικής περιόδου σε τακτική και έκτακτη. Ένα από τα είδη της έκτακτης διάλυσης είναι η κοινοβουλευτική που διενεργείται χάριν και ένεκα του κοινοβουλευτικού συστήματος. Οι δύο βασικοί λόγοι αυτού του τύπου διάλυσης είναι η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης και η κυβερνητική αστάθεια. Η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης, δηλαδή η αδυναμία συγκέντρωσης του απαιτούμενου αριθμού βουλευτών, συνεπάγεται την υποχρεωτική διάλυση της Βουλής. Οι προϋποθέσεις διάλυσής της είναι η παραίτηση ή καταψήφιση της κυβέρνησης, η διερευνητική διαδικασία και το στάδιο διάλυσης. Η κυβερνητική αστάθεια εκδηλώνεται όταν η κυβερνώσα παράταξη δεν τυγχάνει πλέον της εμπιστοσύνης του Κοινοβουλίου και αυτό συμβαίνει μετά από εναλλαγή δύο κυβερνήσεων πλειοψηφίας εντός της ίδιας βουλευτικής περιόδου. Οι προϋποθέσεις διάλυσης είναι η υποβολή παραίτησης της δεύτερης κυβέρνησης της βουλευτικής περιόδου, η διερευνητικής διαδικασία και το στάδιο διάλυσης. Η Βουλή διαλύεται μόνο όταν << ΟΥΔΕΝ ΚΟΜΜΑ ΔΙΑΘΕΤΕΙ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΗ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ >>. Τα δύο συνταγματικά κριτήρια της κυβερνητικής αστάθειας, αφενός η εναλλαγή δύο κυβερνήσεων, αφετέρου η σύνθεση της κυβέρνησης, απαιτείται να συντρέχουν ταυτόχρονα, δηλαδή σωρευτικά, για να προκληθεί <<ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ>>.

Λ Η Μ Μ Α Τ Α

Τακτική / έκτακτη διάλυση Βουλής

Δημοψηφισματική / προεδρική διάλυση Βουλής

Κοινοβουλευτική διάλυση Βουλής

Αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης

Αργή δεδηλωμένης (τέλεια / ατελής)

Κυβερνητική αστάθεια / σταθερότητα

Παραίτηση / καταψήφιση κυβέρνησης

Κυβέρνηση συνεργασίας συνασπισμού

Αυτοδύναμη πλειοψηφία

Οικουμενική - υπηρεσιακή προεκλογική κυβέρνηση

Προσυπογραφή

Εναλλαγή κυβερνήσεων

Πρόεδρος της Δημοκρατίας

Συντακτικός νομοθέτης

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- I. Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, Οργάνωση και λειτουργία του Κράτους (σύστημα Συνταγματικού Δικαίου / τόμος β΄), εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη, 2009.
- II. Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, Η διάλυση της Βουλής, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα - Κομοτηνή, 1992.
- III. Μαυριάς Γ. Κώστας, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2005.

INTERNET

- 1. www. parliament. gr**
- 2. www. syntagma. gr**
- 3. www. vikipaidia. gr**
